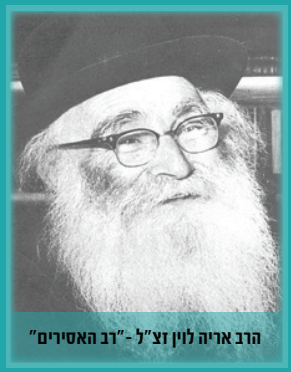
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 212

י"ב אייר תשפ"א

פרשת אחרי מות - קדושים

דרך חיים

"ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה'" (ויקרא יח ה). "כי הוו מפטרי רבנן (כשהיו יוצאים חכמים) מבי רבי אמי, ואמרי לה מבי רבי חנינא, אמרי ליה הכי: עולמך תראה בחייך, ואחריתך לחיי העולם הבא, ותקותך לדור דורים" (ברכות יז.).

הרבי מצאנז זצ"ל, ר' יקותיאל יהודה הלברשטאם, בעל ה'דברי יציב' וה'שפע חיים', אמר בחודש אלול תשמ"ג דוגמא נפלאה למה שהתורה היא חיינו ואורך ימינו. כה דבריו: "שמעתי בימי חורפי מהגה"ק ר' דוד טבלי זצ"ל שסיפר לי שחותנו סיפר לו, ששמע מאב"ד למברג, ששמע מזקנו הגאון בעל 'ישועות יעקב' (פוסק הדור ובעתיד רבה של למברג - כיום לבוב), שמיד אחר נישואיו אכל על שולחן חותנו בעיר ירוסלוב. וכשהיה שם היה מתפלל בביהמ"ד של קהילת ירוסלוב. והנה בליל יום הכיפורים כשכולם עומדים ומתפללים 'תפילה זכה' נכנס אדם זר לבית המדרש שכולו אפוף אימה ופחד מפחד ה' והדר גאונו, וניגש לפני עמוד התפילה בלי ליטול רשות מהגבאים או כל אדם אחר. ופתח בתפילת 'כל נדרי' "על דעת המקום ועל דעת הקהל..." בקול שואג כארי, ולאחר מכן המשיך בתפילת 'כל נדרי' בנעימה בלא שקיבל רשות מן הגבאים, ואף שהיו במקום בעלי תפילה קבועים לא רצו המתפללים להיכנס למחלוקת ולפיכך הבליגו, ובפרט שתפילת אותו שליח ציבור אלמוני הייתה בהתעוררות גדולה מאד.

עם תום תפילת כל נדרי המשיך האורח הזר בתפילת ערבית, עם כל הפיוטים הנלווים אליה, בקול אדיר וחזק עד סוף התפילה. עוד המשיך האורח להתפלל לפני התיבה באמירת כל 'שיר היחוד', ובסיומו אמר בנעימות ובמתיקות נפלאה את כל ספר תהלים. כשסיים את אמירת ספר התהלים כבר הפציע השחר, והש"ץ עודנו עומד לפני העמוד ומתפלל לפני ה', ופתח בתפילת שחרית. לאחריה עלה האורח לקרוא בתורה, ושב להתפלל לפני התיבה בתפילת מוסף. את כל התפילות אמר בקול גדול ונעים, בלא כל הפסקה. הציבור עמד משתומם לנוכח מחזה זה, וחלקו החל ללחוש מפה לאוזן שודאי אין זה אדם כי אם מלאך, כי אין זה בכח אנוש להתפלל בלא כל הפסקה מ'כל נדרי', ובמהלך כל הלילה והיום בקול גדול והתעוררות עצומה".

המשיך בעל ה'ישועות יעקב' ואמר: "אני בעצמי לא ידעתי אם אדם הוא או מלאך. ואותו הש"ץ המשיך והתפלל את תפילת מנחה, ולאחריה ללא כל הפסקה המשיך לתפילת 'נעילה', ותקע בעצמו בשופר לאחר התפילה וחתם בערבית של מוצאי יום הכיפורים בלא נטישת התיבה. בשעה זו גברו כולם ואמרו כי לית דין בר נש אלא מלאך מן השמיים. שבשום אופן אין בכוחו של אדם לבצע את כל מה שהתחולל לנגד עיניהם במשך כל המעת-לעת האחרון. אחר תפילת ערבית פנה הש"ץ אל הקהל

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

בברכת "שנה טובה וחתימה טובה". וחותני ניגש אליו והזמין אותו להבדלה בביתו כדרכו בהכנסת אורחים. האורח נענה להזמנה, וסר לבית חותני. והחלטתי להלוות אל האנשים החשובים כדי לראות במו עיניי כיצד ינהג אותו מלאך בבית חותני. משהגענו לבית נתכבד האורח בעריכת ההבדלה, וגם אותה אמר בקול גדול ובהתלהבות, טעם מן היין, ומיד אחרי כן צנח על הכסא שלידו ואמר שאינו חש בטוב וביקש שיביאו לו דבר מה לחזק את ליבו. או אז, חשבתי לעצמי כי נתברר שאין הוא מלאך. אלא שמסקנתי זו נתבדתה חיש מהר משהביאו לפניו מיני מגדנות ופירות והאורח דחה אותם, ואמר שמבקש הוא גמרא מסכת סוכה כדי לחזק את ליבו, ומיד החל ללמוד בחשק רב כל הלילה עד הבוקר מעניינו של יום - ערב חג הסוכות. ואני נתחבאתי בחדרי תחת המיטה כדי לעקוב מהנעשה, עד אשר נרדמתי שם. משהתעורר העיר כבר השחר, והאורח עודנו בלימודו עד שסיים כל המסכת ותיכף ומיד הלך לתפילת שחרית. כששאלו אותו לשמו אמר: שמי לוי יצחק בן שרה סאשה (הידוע בכינוי ר' לוי יצחק מברדיטשב בעל ה'קדושת לוי')".

סיים האדמו"ר מצאנז את דבריו ואמר: "מה שיש לנו ללמוד ממעשה זה אינו על גדולתו וקדושתו של הרבי מברדיטשב אלא שאף על פי שהיו תפילותיו בוקעות רקיעים ונתעלה בתפילותיו ביום הקדוש עד מאד. מכל מקום במוצאי יום הכיפורים הרגיש עצמו חלוש וזקוק מאד לתורה ותלמוד בעיון, ליבו לא ניזון די מתפילותיו וכוונותיו הנעלות ב'נעילה' וכדומה, והעיקר היה לחזור חזרה אל מזון הנפש - התורה הקדושה, "כי הם חיינו ואורך ימינו" ו"רפאות תהי לשרך" (משלי ג ח)".

שבת שלום!

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

מספר הרב יעקב רקובסקי ז"ל, רבו של המרכז הרפואי 'הדסה' בירושלים:

"זכורני, אותן שנים בהן נמניתי על תלמידי תלמוד-תורה 'עץ-חיים', נוהג היה ר' אריה מיד לאחר חג הפורים לסור לכל כיתה וכיתה והיה אומר לנו:

"לימדונו חכמים 'שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום' (מסכת פסחים ו.). ועל כן מוצא· אני חובה לעצמי לומר לכם: אמא עמלה כה קשה להכשרת הבית לחג הפסח ולהכנות לקראת החג, ועל כן בקשתי שטוחה בפניכם, השתדלו לסייע בידה, אל תכעיסוה ואל תפגעו בה. אדרבה, השתדלו לסייע בידה בכך שאתם עצמכם תבדקו את התיקים המגירות והספרים, שמא 'גונב' לתוכם חמץ, ובכך תקלו על אמותיכן שבלאו-הכי עמלות הן כה קשה לקראת החג הממשמש ובא"".

(צדיק יסוד עולם עמוד 62)

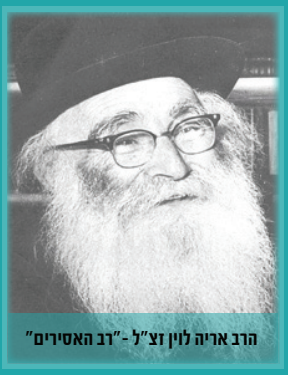
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

לאחר שעסקנו בדיני הירקות, הפירות וחמשת מיני דגן, נדון בסוגיה חשובה שהיא דיני מרקים שונים.

בעצם במרק עולה השאלה מהי ברכתו, ואם יש בו שני מיני ברכות איזו מהן מברכים, ואם מברכים את שתיהן מה מהן יברך ראשונה.

כאשר מרק בנוי בחלק עיקרי ממנו על אחד מה' מיני דגן, כגון שעושים מרק עם חיטה וכדומה, ברכתו היא 'בורא מיני מזונות'. והטעם הוא שיש לנו כלל ברזל בהלכות ברכות שטעם ה' מיני דגן לא בטל, הוה אומר שעל אף שהכמות של חמשת מיני דגן שמעורבים בתבשיל או במאכל קטנה מאד עם כל זה ברכת המאכל או התבשיל תהיה 'בורא מיני מזונות'. אמנם כאשר מדובר במרק שעומד בפני עצמו וצירפנו אליו מיני דגן באופן שאינם נותנים טעם במאכל - נברך בנפרד על המרק את הברכה הראויה לו, 'שהכל' או 'בורא פרי האדמה', ועל המיני דגן את הברכה הראויה להם- 'בורא מיני מזונות'. ודוגמא זו מצויה במצב שבו שמים קנעיידלך בודדים בקערת מרק או שנותנים לתוך המרק אטריות, שקדי מרק או קוסקוס באופן שמצטרפים אל המרק ולא המרק בה לתבל אותם. במקרה שכזה נקדים את ברכת המרק לברכת מיני הדגן, על אף שמצד סדר הברכות הראוי יש לברך 'מזונות' תחילה, והטעם הוא משום שאם יברך 'מזונות' תחילה יש ספק שמא פטר בזה את הברכה על המרק ושוב לא יוכל לשוב לברך עליו אף שלמעשה מן הראוי לברך עליו. אמנם אם כמות מיני הדגן רבה, כפי שמצוי פעמים רבות שנותנים מרק מועט על גבי קוסקוס רב - ברכתם 'בורא מיני מזונות' ואין צריך לברך על המרק בפני עצמו. ובמצב שכזה אף אם נשאר מנוזל המרק בקערה אחר שהסתיים מין הדגן- אין מברכים עליו שוב בפני עצמו.

לאור האמור גם מרק כופתאות שהכופתאות נותנות טעם חשוב במרק ברכתו - בני אשכנז מברכים עליו 'בורא מיני מזונות' אפילו אם הוא ישתה רק את המרק בפני עצמו בלא הכופתאות כלל, כדין מי שלקות. אולם בני ספרד מברכים על מרק זה 'בורא מיני מזונות' רק כשאוכל גם את המרק וגם את הכופתאות, אולם על שתית המרק לבדו מברך 'שהכל נהיה בדברו'.

מרק ירקות ועוף כשהירקות טפלים לטעם העוף ולמרק בכלל, כך שעיקר כוונתו על העוף או הבשר, מברך על החשוב- העוף 'שהכל נהיה בדברו' ופוטר את הירקות שהם טפלים. אולם אם הירקות חשובים עבורו ורוצה לאכול את הירקות כדי לשבוע מהם, צריך לברך עליהם 'בורא פרי האדמה, בפני עצמם ועל

המשך בעמוד הבא

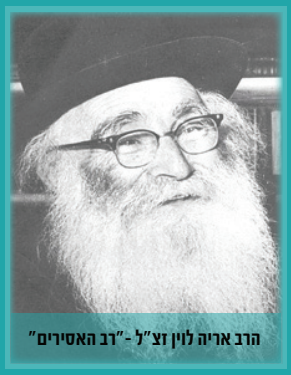

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

המרק והעוף 'שהכל'. נעיר אגב שבצל מבושל ברכתו 'שהכל' מכיוון שבבישול ירדה חשיבותו ונגרעה, ושוב אין מברכים עליו 'בורא פרי האדמה'.

מרק ירקות- מברך על המרק 'בורא פרי האדמה' ופוטר גם את הנוזל, אלא אם כן יש לנוזל טעם וחשיבות בפני עצמו שאז מברך עליו 'שהכל נהיה בדברו' קודם הברכה על הירקות. כאשר לוקחים מרק ירקות ומסננים אותו מהירקות הורה דו"ז מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שתלוי הדבר בשאלה האם רצון האוכל בטעם הירקות שבנוזל, שאם טעמם מורגש מאוד ויש בכך רצון ברכתו לאשכנזים 'בורא פרי האדמה' ולספרדים 'שהכל נהיה בדברו', ואם אין מורגש טעם הירקות כל כך ברכתו 'שהכל' גם לאשכנזים.

כל המרקים הטחונים, ברכתם שהנ"ב, אף אם יש שם דבר בודד שלא נימוח לגמרי, כיוון שאיבדו הירקות מצורתם.

מרק אורז, כשעיקר כוונתו למרק, מברך על הכל 'שהכל' ואם כוונתו על האורז ועל הנוזל הולכים אחר הרוב. והטעם הוא שכל מה שאמרנו שמברך 'בורא מיני מזונות' אפילו על מיעוט מיני דגן הוא דווקא בה' מיני דגן, אך אורז אינו בכלל ה' מיני דגן, ולכן אין מברך על מרק המכיל אורז אלא את ברכת רוב המרק, כך פסקו מרנן הגרש"ז אויערבאך והגרי"ש אלישיב זצ"ל.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | שלום הרב מה מברכים על קרוטונים?

תשובה | שלום רב לכבודו,

יש להבדיל בין ד' סוגי קרוטונים:

קרוטונים שעשויים מלחם רגיל וחתוכים לחתיכות קטנות ולא טוגנו בשמן עמוק או בושלו במרק- ברכתם "המציא לחם מן הארץ".

קרוטונים שיש בהם פחות מכזית והתבשלו במרק בכלי ראשון או טוגנו בשמן עמוק- ברכתם "בורא מיני מזונות".

קרוטונים שטוגנו בשמן לא עמוק- ספק מה ברכתם, "בורא מיני מזונות" או "המוציא לחם מן הארץ". אמנם אם הם גדולים מכזית לעולם ברכתם "המוציא".

לכן אותם מרקים מהירי הכנה שכבר יש בהם קרוטונים יש לברך על המרק "שהכל" ולאחר מכן על הקרוטונים "בורא מיני מזונות", אלא אם הקרוטונים עיקר המרק. אולם אם הקרוטונים האלו מאותם שברכתם "המוציא"- צריך לברך 'שהכל' על המרק, ליטול ידיים בלא ברכה ולאכול את הקרוטונים בברכת "המוציא". אלא אם יש שם כמות כזו של קרוטונים שיש שם שיעור כזית (27.5 גרם) שאז נוטלים ידיים בברכה ומברכים עליהם "המוציא", כדין אכילת לחם לכל דבר.